Forandring af landskabets funktioner gennem samarbejdsdrevne udtagningsprojekter

Øget lokal værdi og fællesskab
gennem svær og kompleks grøn omstilling.

v/ Jannik Seslef, projektleder, Assens Kommune

For IPBES 23. september 2024

ASSENS KOMMUNE

Dagsorden

- Rammesætning
- Projektformål og præmisser
- Lodsejerdialog efter Assensmodellen
- Case Naturprojekt Holmehave
- Opsamling

Arealfakta og -mål

Danmarks samlede areal: 4.300.000 ha

Omlægning de sidste 30 år

200.000 ha

Skov	100.000 ha
By og bebyggelse	50.000 ha
Våd natur	25.000 ha
Tør natur	25.000 ha

Svarende til 5 % af Danmarks areal

Svarende til 8 % af landbrugsarealet

Omlægning de næste 30 år

1.645.000 ha

• Solceller og vindmøller på land	40.000 ha
• Lavbundsarealer	100.000 ha
• Naturnationalparker:	25.000 ha
• Boringsnære beskyttelsesområder	20.000 ha
• Grundvandsparker	200.000 ha
• Vådområder	10.000 ha
• Skovrejsning	250.000 ha
• Beskyttet natur 30 %	1.000.000 ha

Svarende til 40 % af Danmarks areal

Svarende til 2/3 af landbrugsarealet

ASSENS KOMMUNE

Borgerne og lodsejere (I Assens) ønsker helhedsprojekter

I hvilken retning ser du helst, at anvendelsen af Danmarks areal udvikler sig?

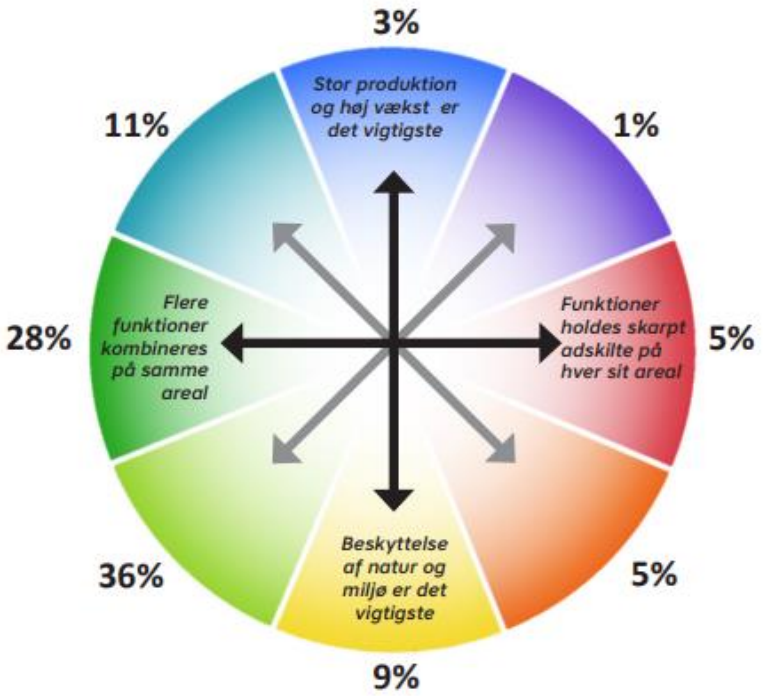

Blandt borgerne er der klart flertal for en grøn vækst, der kombinerer økonomisk aktivitet med rekreation og fritidsaktiviteter og tager vidtgående hensyn til beskyttelsen af natur og miljø.

Kilde: Teknologirådet (2017): Prioritering af Danmarks areal i fremtiden
RTT-290-Borgertopmøde-Areal.pdf (tekno.dk)

Men vi har indrettet vores forvaltninger, regulering og tilskudsordninger sektoropdelt!

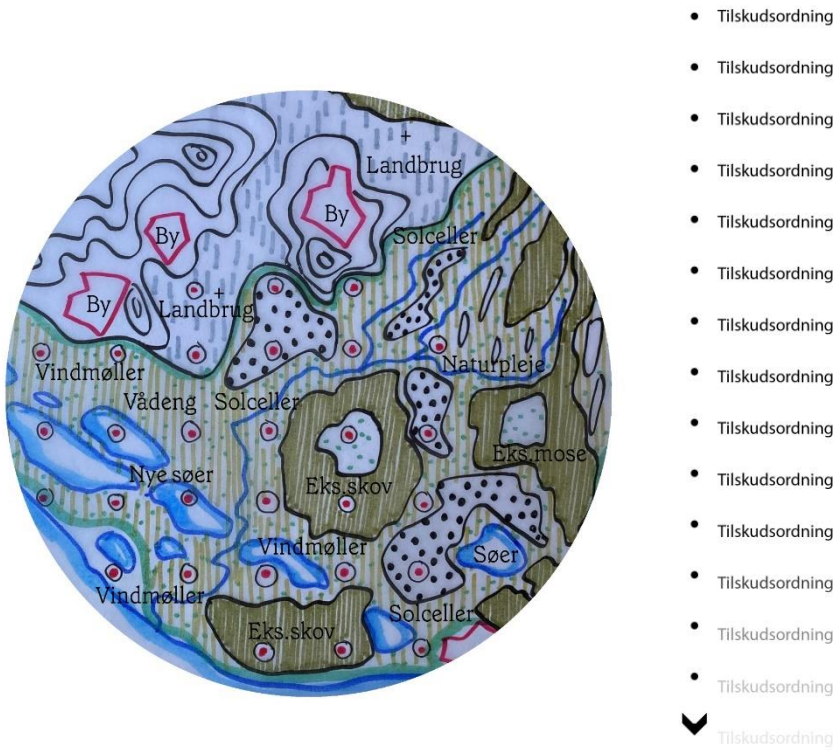

Multifunktinelle projekter er kendetegnet ved, at de opfylder flere funktioner inden for samme areal.
Realiseringen er stærk udfordret af sektoropdelte og monofunktionelle tilskudordninger.

ASSENS KOMMUNE

Projektmålsætninger og præmisser

Målsætninger:

- Ethvert arealpotentiale skal forsøges indfriet
- Projekterne skal give lokal mening
- Finde den nye fortælling om det konkrete område/landskab
- Synergier er interessante for kommunen, borgere og lodsejere

Præmisser pt:

- Deltagelse er frivillig for lodsejere
- Monofunktionelle ordninger: Kun midler til anlægstiltag der reducerer udledning samt til kompensation
- Jordfordeling er den primære nøgle til succes

Helhedsorienterede tiltag i forhold til natur eller rekreation kræver politisk og ledelsesmæssig forankring + puljemidler og (mange) ressourcer

Magt i frivillige helhedsorienterede udtagningsprojekter?

- **Strukturel magt** : formel magt (Ingen/frivilligt)
- **Diskursiv magt**: koble sin magt til aktuel diskurs (grøn omstilling/samfundstendenser)
- **Personlig magt**: "magt til" (positioner, legitim lederadfærd) omdømme, ry jf. mange projekter, gode løsninger, kontinuerlig kommunikation lokalt

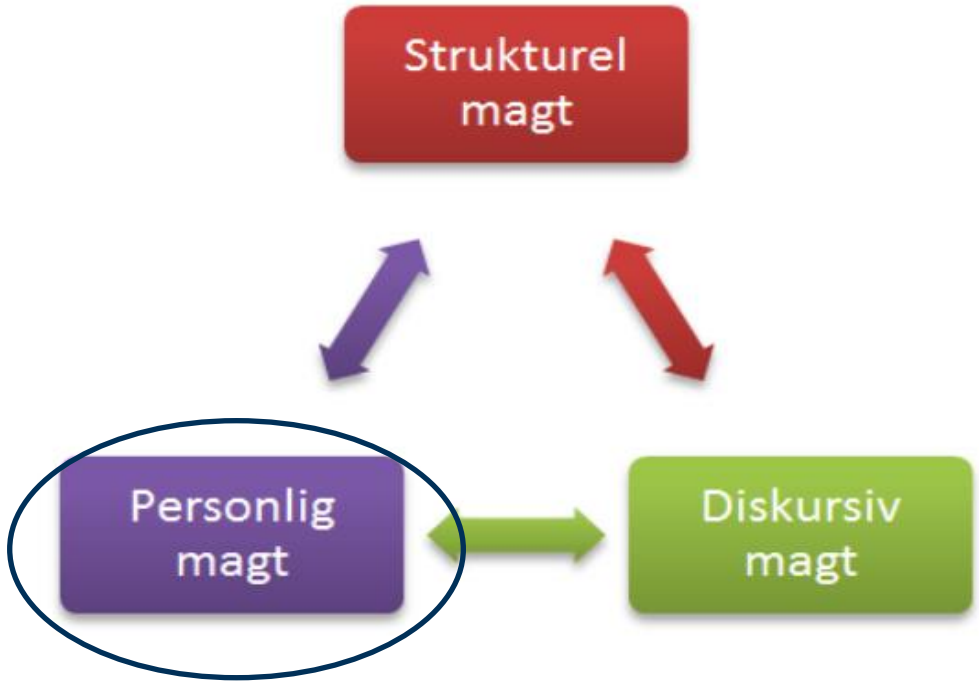

ASSENS KOMMUNE

Assensmodellen

Forundersøgelse

- Fællesmøde uden udkast til projekt
- Rammer jf. Landbrugsaftalen
- Ordning/kompensation (monofunktionel)
- Synergier (natur, rekreation mm)
- Projektoversigt/eksempler

Møde 2

- Udkast til projekt
- Synergier (hegn, stier,rekreative faciliteter)
- Forventningsafstemning, tilkendegivelse-realisering

Realisering

- Salg af arealer = nye ejere
- Italesætte projektet frem imod aftaler som sikrer indfrielse af potentialer for biodiversitet og lokal forankring, herunder rekreative oplevelser
- Indgåelse af aftaler med ejere
- Indgåelse af aftaler med LBST (udbudsrunde)

ASSENS KOMMUNE

ASSENS KOMMUNE

Med vilje og hjerte

Naturprojekt Holmehave

Et stort naturprojekt i et landskab hvor pladsen er trang

ASSENS KOMMUNE
VandCenterSyd
DIT VAND · VORES ELEMENT
HEDESELSKABET
KØBENHAVNS UNIVERSITET
defakto
LANDINSPEKTØRER
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen

Fakta:

- 80
- 30
- Ma

Over

- Gr
- Kv
  55
  sk

Finan

- Vå
- Sk
  30
  Va

Proc

- **Fr**

Målsa

- Ind
- Ar
- Sk
- Si

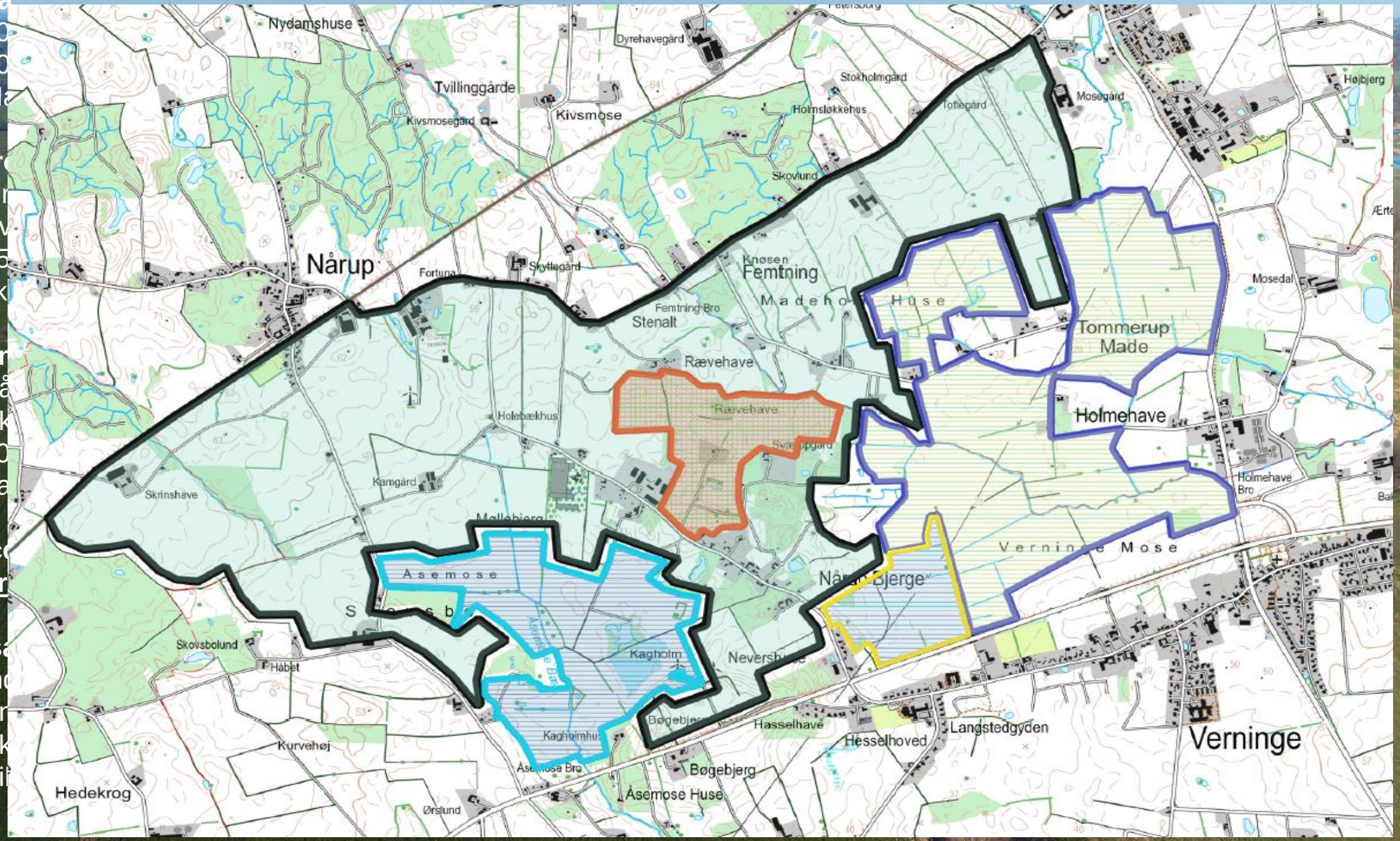

Tilsagn på 890.000 kr. i 2022 fra Nordisk Ministerråd

1. Samarbejdsdreven landskabsplan for Holmehave

2. Skovrejsnings/ekstensiveringsplan for 50 ha Nårup Bjerge
   kombineret fokus på klima, biodiversitet og rekreation

3. Plan for optimering af natur/biodiversitet i vådområder, på randarealer og fragmenterede beskyttede arealer

Nordisk Ministerråd

Samarbejdsdreven landskabsplan

- Vision og mål for områdets udvikling
- En oversigtsplan der viser sammenhænge og prioriteringer
- Et mindre antal strategiske projekter

- Opstartsmøde (borgermøde)
- Strategigruppe: Fem arbejdsmøder (workshops-ekskursion)

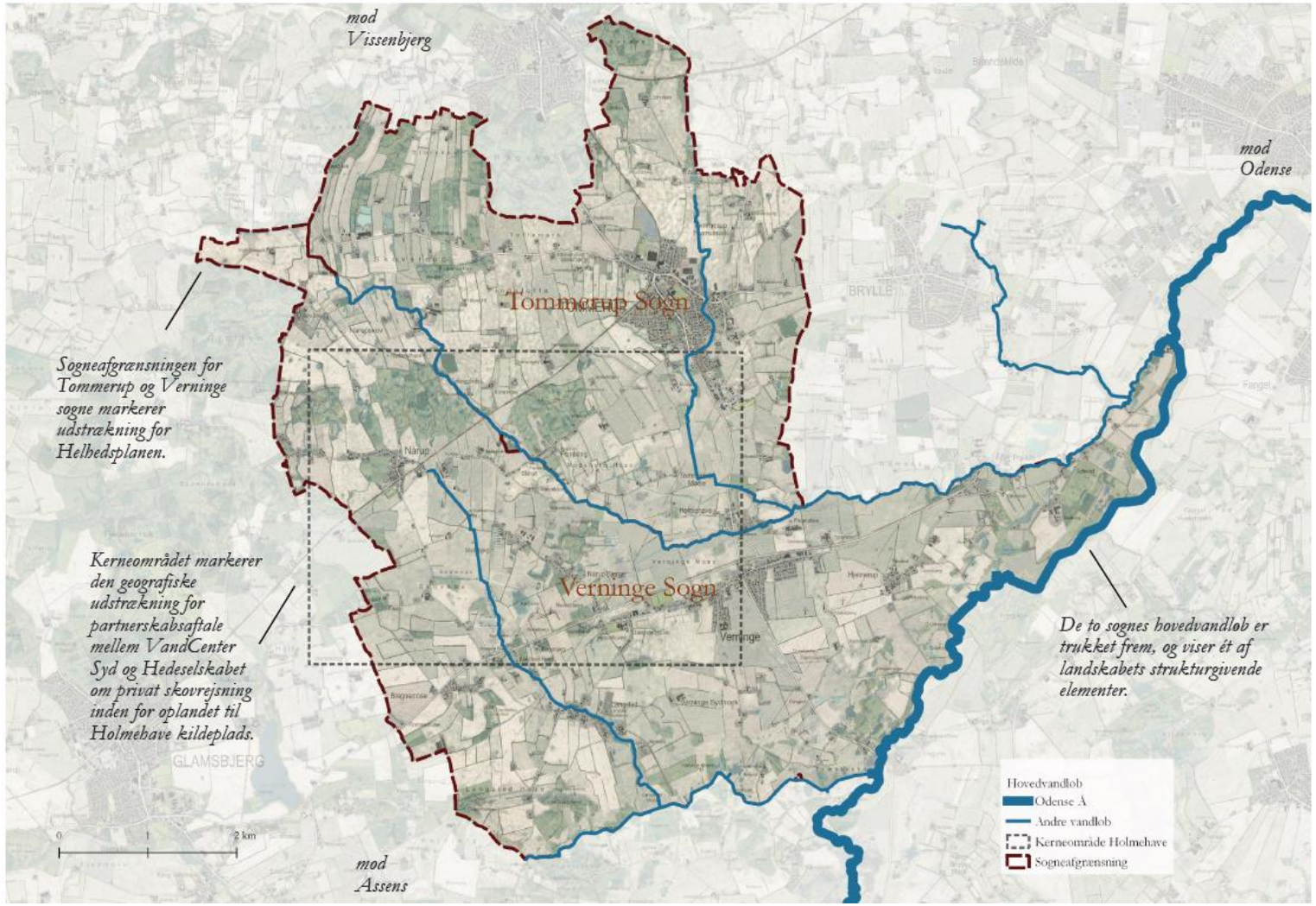

ASSENS KOMMUNE

VISION

Holmehaveområdets store natur- og landskabsværdier sikres gennem en grøn udvikling, hvor landskabsmosaikkens rige natur- og kulturhistorie beskyttes og formidles, samtidig med, at området leverer en bæredygtig produktion af fødevarer, tømmer, energi og rent drikkevand.

Afbalancerede synergier mellem land- og skovbrug, klimatilpasning og vand, natur, friluftliv og bosætning er opnået.

I områdets lokalsamfund mødes land og by i gensidige fællesskaber, som på forskellig vis bidrager til at gøre området attraktivt og velfungerende.

Holmehaveområdet opleves som et godt sted at arbejde, bo og besøge.

Hovedstrukturer

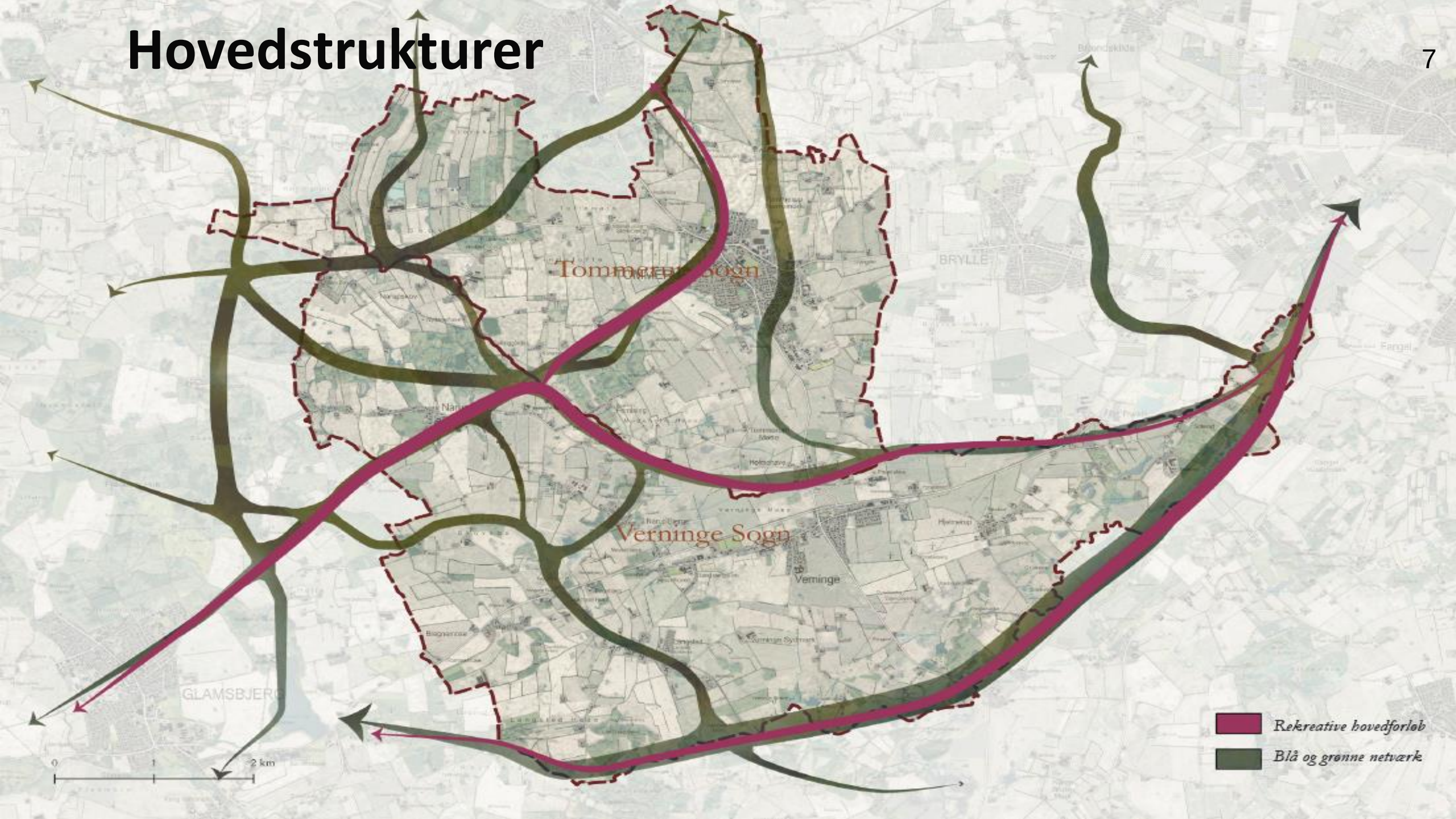

Naturpotentialer i udtagningsprojekter

Undersøge effekterne af afgræsning når der:

– Etableres vådområder
– Ekstensiveres randarealer - tilstødende højbundarealer
– Eksisterende beskyttede arealer bindes sammen i større enheder
– Igangsættes helårsafgræsning på lav- og højbund

Undersøgelser:
– Undersøgt naturtilstanden i etableret vådområde i Verninge Mose
– Udarbejdet udviklingsplan for forvaltning af vådområde i Åsemosen
– Erfaringer herfra overføres til det samlede projektområde
– Paradigme/generelle anbefalinger udarbejdet for vådområdeprojekter

Åsemosen

Velkommen til Åsemosen.
Gå ud og oplev det smukke vådområde, der blev anlagt i 2021. Fra stien og platformen kan du observere fuglelivet på de oversvømmede enge. I området går kvæg, som passer og plejer naturen ved at holde området lysåbent.

Vådområdet er skabt ved at omlægge og afskære drænene i området, så vandet atter kan løbe frit ud på engarealerne. Om vinteren går vandløbene i området over deres breder.

Formålet med vådområdet er at reducere udvaskningen af kvælstof, som især påvirker de sårbare kystvande. Åsemosen gennemskæres af Åsemose Bæk, som løber ud i Odense Å og videre ud i Odense Fjord.

God tur!

Følg vejviserpælene rundt på ruten. På informationstavlerne kan du læse mere om området. Her står du nu

- Åsemosestl (5km)
- Verninge Mose stl (3km)
- Holmehave stl (1,5km)
- Kreaturhegn
- Klaplåge
- Spang
- Parkering
- Shelter
- Bord/bænk
- Information
- Madpakkehus
- Udkigsplatform

Af hensyn til kvæget er det ikke tilladt at ride i området. Hunde skal være i snor.

Hund i snor

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

ASSENS KOMMUNE

Natur & Friluftsliv

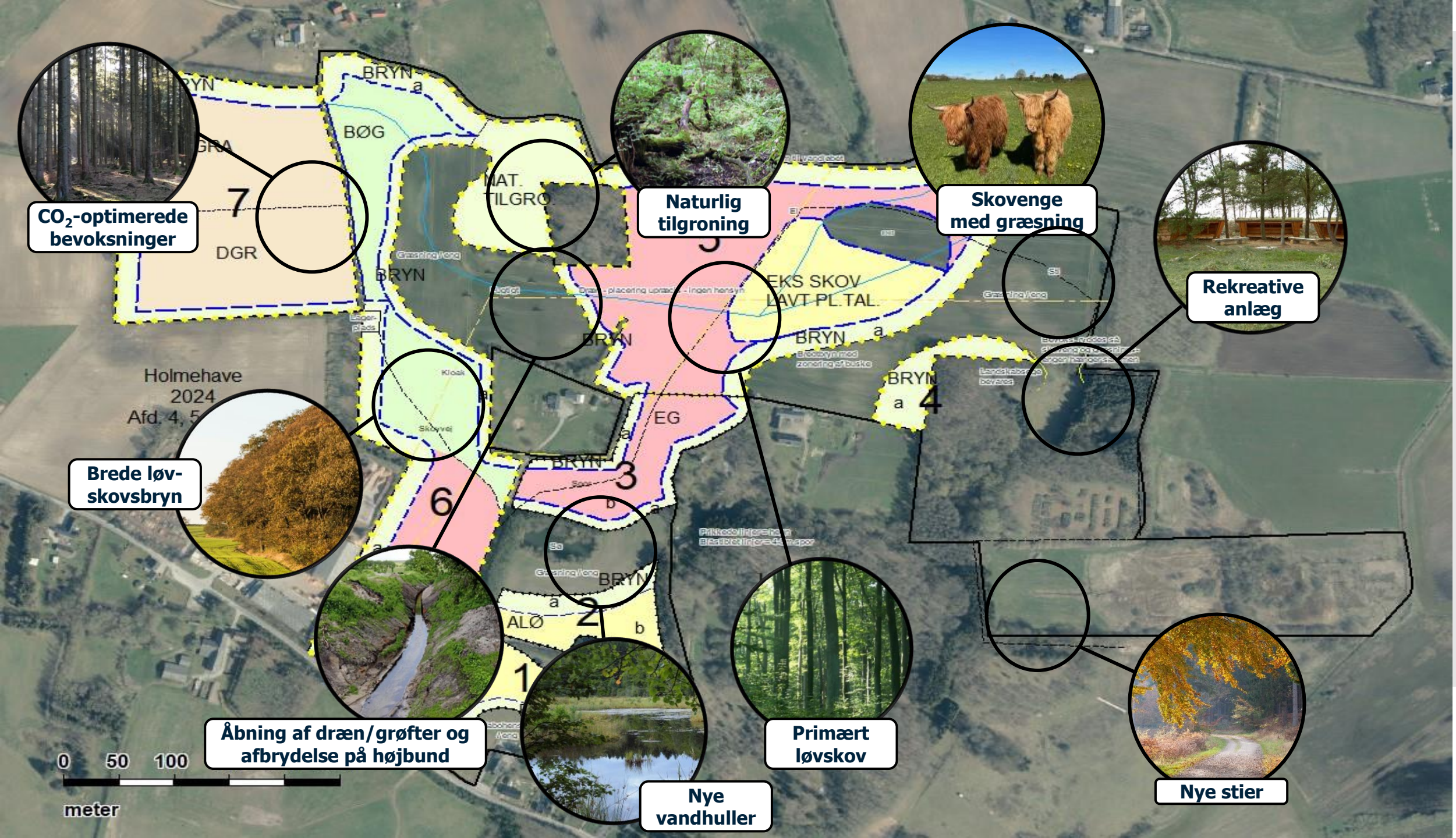
CO_2-optimerede bevoksninger
Naturlig tilgroning
Skovenge med græsning
Rekreative anlæg
Brede løv-skovsbryn
Åbning af dræn/grøfter og afbrydelse på højbund
Primært løvskov
Nye vandhuller
Nye stier
Holmehave
2024
Afd. 4, 5
BRYN
BØG
NAT. TILGRO
EKS SKOV
LAVT PL.TAL.
EG
ALØ
DGR
0 50 100
meter

Status 1. april 2024

04. oktober 2021

- 30 ha vådområde/natur i Verninge Mose etableret i 2017
- 66 ha vådområde/natur i Åsemosen etableret i 2022
- 40 ha skov rejst i 2023
- Yderligere 300 ha erhvervet via jordfordeling i 2023
- 550 ha forventet realiseret 2027
- 100 ha BNBO beskyttet

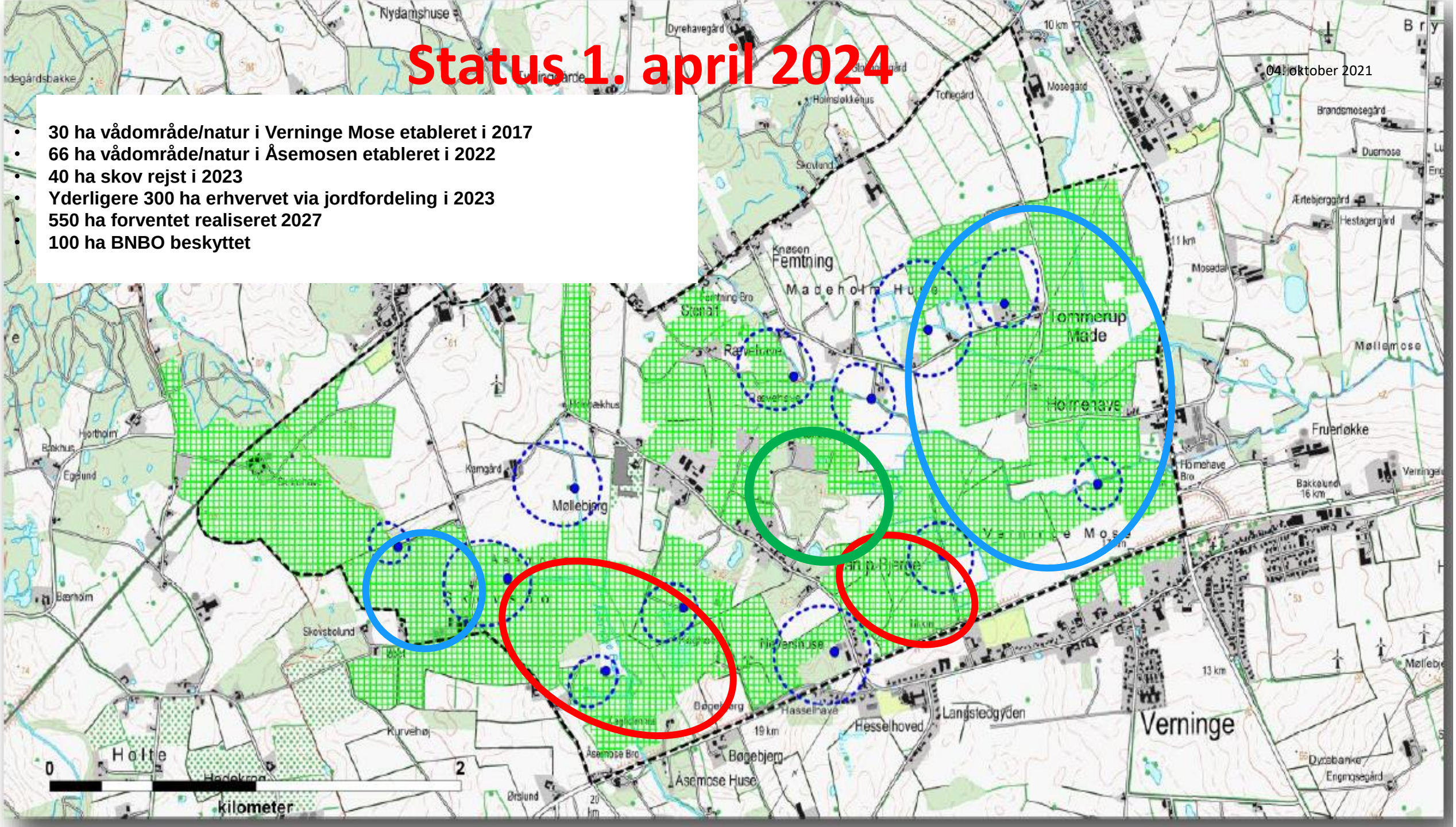

Opsamling- diskussion

- **Pointen**, at vi skal oversætte EU-direktiver og nationale mål til forhold i det lokale landskab, så målene bliver nærværende og mulige at handle på.
- **Det handler om mennesker,** deres liv og lokalområde
- **Facilitering er afgørende** for at skabe troværdige processer og helhedsorienterede løsninger.
- **Troværdige og tillidsfulde processer** øger hastigheden og kompleksiteten
- **Udtagningsordninger** skal kunne understøtte lokal udvikling og nærværet
- **Lokal udvikling, attraktiv bosætning og et rentabelt landbrugserhverv** er vigtige brikker, når nye arealpuslespil skal lægges lokalt. De indgår som forudsætninger i at udvikle langtidsholdbare og omkostningseffektive løsninger for natur, klima og miljø.
- **Internt skal der opbygges kompetencer** til at arbejde målrettet helhedsorienteret, herunder etablere strategiske samarbejder og partnerskaber
- **Organisationen bag skal være oprigtigt interesseret** i at sætte handling bag ordene (ressourcer og midler).

Altinget:

Jeppe Bruus besøgte for nylig Assens, hvor der som led i et projekt med udtagning af lavbundsjord er blevet lavet stier, shelter og hytte. Og det er den helt rigtige tankegang, mener han.

”Der bliver meget mere skov, men der bliver også meget mere vild natur.

Og en af de ting, som jeg gerne vil sørge for, er, at der også bliver adgang til den natur. At man kan komme ud at lave bål og bo i shelter eller hytte et sted, hvor der er græs og vand og skov og arealer ned til en fjord, og at vi på den måde får meget mere adgang til at bruge naturen,” siger Jeppe

ASSENS KOMMUNE

Assens får Kommunernes Landforenings klimapris

for deres effektive model til udtagning af lavbundsjorde gennem dialog